

Alena Mockovčiaková

**FINANCOVÁNÍ MÍSTNÍ
A REGIONÁLNÍ
KULTURY
Z VEŘEJNÝCH
ROZPOČTŮ
V ROCE 2002**

Pokračující proces reformy veřejné správy radikálním způsobem od roku 2000 ovlivňuje a mění odpovědnost jednotlivých složek veřejné správy za oblast kultury, stejně jako mění systém financování kultury z veřejných rozpočtů. Přijetím nových zákonů dochází k zásadnímu oddělení finančních prostředků státního rozpočtu a finančních prostředků rozpočtů územní samosprávy. Reforma veřejné správy přináší odlišný systém v pojetí úlohy státu a územní samosprávy a to i v oblasti veřejných služeb kultury. V průběhu roku 2001 byly ze zřizovatelské působnosti MK ČR zákonem číslo 157/2000 Sb. převedeny na kraje některé organizace (viz příloha zákona – např. státní vědecké knihovny, galerie a některá muzea). V roce 2002 byl přijat další zákon (č. 290/2002 Sb.), na základě kterého byla s účinností k 1. 1. 2003 převedena na obce a na kraje většina příspěvkových organizací a organizačních složek zřizovaných okresními úřady. Okresní úřady k 31. 12. 2002 zanikly.

Lze říci, že rok 2002 byl obdobím, kdy se dokončilo zcela zásadní a definitivní přesunutí odpovědnosti za poskytování veřejných služeb kultury na územní samosprávu.

Přechod odpovědnosti za poskytování a financování veřejných služeb kultury na **obce a města** započal již zákonem č. 367/1990 Sb., zákonem o obcích, resp. v souvislosti s dalšími zákony, kterými se konstitovala nová podoba veřejné správy v Československu, později v ČR. Obce a města měla možnost se s touto odpovědností v průběhu uplynulých let vyrovnat a nalézt vlastní cestu k financování a podpoře kultury – podle svých specifických podmínek a samozřejmě i podle možností svých rozpočtů.

Nutno poznamenat, že v uchování materiálních a finančních podmínek pro poskytování veřejných služeb (místní) kultury v tomto období do jisté míry sehrála pozitivní úlohu organizace rozhodování o části rozpočtů **okresních úřadů** (okresní shromáždění). Rovněž lze ocenit funkci referátů kultury okresních úřadů, kde většinou působili lidé vybavení detailní znalostí reálných podmínek kultury v území okresu. Byli proto způsobilí k poměrně účinnému nasměrování (alokaci) vlastních prostředků rozpočtů OkÚ při podpoře místní kultury – zejména při podpoře kulturních aktivit občanských sdružení nebo při spolufinancování nákladů na regionální přehlídky, soutěže, festivaly (apod.) neprofesionálních uměleckých aktivit. Jaký význam měly v tomto směru rozpočty okresních úřadů se ostatně prokázalo v roce 2001 i v roce 2002, kdy již OkÚ neměly možnost finanční podporu poskytovat.

Nezanedbatelný byl i objem finančních prostředků, kterými stát prostřednictvím OkÚ jako zřizovatelů, přispíval na zachování činnosti státem zřizovaných organizací – zejména okresních muzeí a knihoven. V roce 2001 to byl objem cca 900 mil. Kč, v roce 2002 téměř 800 mil. Kč výdajů

rozpočtů OkÚ na náklady provozu a činnosti jimi zřizovaných příspěvkových organizací a organizačních složek.

(Je ovšem obecně známo, že 2/3 okresních knihoven byly již v průběhu let 1993 – 1998 převedeny na obce a města. Mnohdy způsobem, který by zasloužil ještě dnes kritické zhodnocení a podrobný rozbor. Nedokonalost právních předpisů /např. zákona č. 172/1991 Sb./, jakož i velmi tvořivý přístup k jejich aplikaci se ostatně promítla i do převodů jiných organizací a majetku státu na obce a města.)

V průběhu roku 2002 se připravoval zánik OkÚ. K tomu, na základě vlastních poznatků, považujeme za potřebné uvést, že pokud převod organizací a majetku v oblasti kultury proběhl bez větších problémů, pak je to především osobní zásluhou všech zúčastněných lidí, nikoliv dokonalé přípravy této fáze reformy veřejné správy. Příslušný zákon (číslo 290/2002 Sb.) byl přijat P ČR až v polovině června roku 2002, mnoho zaměstnanců OkÚ již bylo na odchodu z dosavadního pracoviště, nebyly k dispozici dostatečně konkrétní podklady pro techniku provedení převodu atp. Zákon sice určil, že kraje byly povinny přebrat zřizovatelskou působnost k převáděným organizacím, nebyly však souběžně a dostatečně systémově dořešeny otázky dalšího financování těchto institucí z rozpočtů krajů. (Ostatně není tomu ani v roce letošním.)

Nicméně i tak se postupně začínala vytvářet koncepce organizačního i finančního zabezpečení a postoj krajů k oblasti kultury. (Nutno poznamenat, že z našeho pohledu jsou postoje krajů v této oblasti kompetentní a odpovědné.) Přitom se kraje vyrovnávaly a vyrovnávají i se svojí zřizovatelskou odpovědností vůči organizacím, které na ně byly převedeny z MK ČR, později (od 1. 1. 2003) z OkÚ. Nahlíženo zvenčí lze odhadnout, že při uskutečňování koncepcí (podpory či rozvoje) kultury se budou kraje v příštím období pravděpodobně vyrovnávat se dvěma zásadními problémy.

- Příjmy rozpočtů krajů nejsou (zatím) v přímé úměře k rozsahu kompetencí a odpovědnosti, jaké byly na kraje obecně převedeny (školství, zdravotnictví, doprava atd.). To má samozřejmě přímý vliv i na objem prostředků, které kraje mohou na kulturu věnovat. Poznamenáváme, že v roce 2002 mohlo všech 13 krajů (bez hl. m. Prahy) věnovat na financování kultury pouze 877 milionů Kč. Téměř 800 mil. z těchto finančních prostředků musely kraje věnovat na financování organizací kultury, které na ně byly převedeny zákonem.
- Samostatná působnost krajů končí tam, kde začíná samostatná působnost obcí. V tomto ohledu bude pro oblast kultury významné, nakolik budou rozvinuty postupy kooperace při financování

vání a dalších okolnostech zajištění veřejných služeb kultury mezi obcemi v území kraje a dotčeným krajem. Lze odhadovat, že kraje podpořily financování aktivit a činností místní kultury v území kraje v roce 2002 celkovou částkou cca 26 – 28 mil. Kč.

Na tomto místě je nutno poznamenat, že obecně není příliš vnímána zásadní odlišnost působení kraje při výkonu samostatné působnosti jako územní samosprávy a výkon přenesené působnosti (prakticky výkon státní správy v území kraje na základě zákona). V oblasti kultury může tato skutečnost přinést jistá nedorozumění pouze v oblasti památkové péče, ta však není předmětem našeho zájmu. Jinak celá oblast kultury, resp. veřejných služeb kultury, je svěřena – obdobně jako u obcí – do samostatné působnosti krajů a rozhodování je v tomto směru zcela v kompetenci zastupitelstev.

Účast **státu** na financování místní a regionální kultury je od roku 2001 limitována možnostmi danými zákonem. Okresní úřady v roce 2002 již prakticky nemohly poskytovat přímé finanční příspěvky místní (regionální) kultuře z vlastních rozpočtů, výdaje byly v tomto směru omezeny pouze na financování provozu a činnosti organizací okresním úřadem zřizovaných. Ministerstvo kultury, jako správce kapitoly 334 státního rozpočtu, je ve výdajích na podporu místní (regionální) kultury vázáno jednak zákonem č. 218/2000 Sb., jednak schváleným objemem (rozpočtem) kapitoly. Poznamenáváme, že i v roce 2002 zůstal objem kap. 334 na úrovni cca 0,7 % plánovaných výdajů státního rozpočtu.

Ministerstvo kultury ČR hradí z rozpočtu kap. 334 (mimo jiné) i náklady na provoz a činnosti organizací ministerstvem zřizovaných. V současné době se jedná např. o financování činnosti a funkce klíčových národních kulturních institucí, případně institucí, jejichž činnost lze označit jako nepřímou podporu (místní) kultury financovanou ze státního rozpočtu. Nemalou částkou kap. 334 přispívá i na oblast památkové péče – a to nejen prostředky, které jsou vyčleněny do samostatných programů, ale i financováním odborných organizací památkové péče – nyní Národního památkového ústavu. Část rozpočtu kap. 334 je věnována i na podporu kulturních činností a aktivit v různých oblastech místní kultury – od podpory regionálních funkcí knihoven až po granty vypisované na podporu kulturních aktivit občanských sdružení.

Technická poznámka k následující tabulce:

V důsledku nové právní úpravy je od roku 2000 pozměněn systém vykazování výdajů veřejných rozpočtů na kulturu. Výdaje okresních úřadů jsou sledovány v rámci kapitoly 380 (správce MF ČR) a dohledání výdajů

jednotlivých okresů na kulturu by muselo MF ČR (podle vyjádření příslušného pracovníka) speciálně zadat. Ve vztahu k výše uvedeným souvislostem i k tomu, že příslušné údaje (i když ne vždy zcela přesné) máme možnost získat z jiných podkladů, jsme takovou cestu nevolili.

K 31. 12. 2002 byla ukončena činnost okresních úřadů. Zákonem č. 290/2002 Sb. byla převedena na obce a na kraje většina příspěvkových organizací a organizačních složek zřizovaných OkÚ.

Tabulka k textu:

celkové výdaje veřejných rozpočtů vykazované jako výdaje na kulturu (skutečnost, v tis. Kč) v období 1991 až 2002

Rok	kap.334	kap.380 OkÚ	stát celkem	kap.700 obce a OkÚ do roku 2000 vč.	Obce a DSO	kraje	celkem obce, DSO a kraje	celkem veřejné rozpočty
1991	2 490 419	X	x	3 324 899	x	x	x	5 815 318
1992	1 844 068	X	x	3 380 571	x	x	x	5 224 639
1993	2 405 635	X	x	3 955 984	x	x	x	6 361 619
1994	2 971 808	X	x	5 187 325	x	x	x	8 159 133
1995	3 320 429	X	X	6 400 000	x	x	x	9 720 429
1996	3 529 776	X	X	7 500 000	x	x	x	11 029 776
1997	3 776 307	X	X	7 648 087	x	x	x	11 424 394
1998	4 397 465	X	X	8 018 091	x	x	x	12 415 556
1999	5 244 078	X	X	8 576 663	x	x	x	13 820 741
2000	5 371 729	X	X	9 098 697	x	x	x	14 470 427
2001	4 760 291	1 679 343	6 439 634	X	8 380 189	376 814	8 757 003	15 196 637
2002	4 809 334	1 497 392	6 306 726	X	9 068 510	877 216	9 945 726	16 252 452

S ohledem na účinky zákona č. 290/2002 Sb. by se v roce 2003 měly rozpočty krajů navýšit nejméně o částku výdajů okresních úřadů v roce 2002 vykázaných jako příspěvek na činnost jimi zřizovaných příspěvkových organizací (ty, které od 1. 1. 2003 přešly do působnosti krajů).

K uvedené tabulce považujeme za nutné poznamenat, že:

- Stát zdánlivě vydává na kulturu objem finančních prostředků srovnatelný s výdaji územních rozpočtů. Pokud se však podíváme na poměr výdajů na kulturu k celkovým výdajům jednak státního rozpočtu, jednak územní samosprávy (obcí a krajů) pak zjistíme, že v roce 2002 stát vydal na financování kultury (součet výdajů kap. 334 a kap. 380) cca 0,8 % z celkových výdajů státního rozpočtu, územní samospráva (součet výdajů obcí, DSO a krajů) vydala cca 4 % z celkových výdajů rozpočtů územní samosprávy.

Na základě znalostí reálií můžeme předpokládat, že faktické výdaje územních rozpočtů „na kulturu“ jsou o něco vyšší. V mnoha případech (a z ekonomických důvodů popsaných jinde) obce a města vedou nemovitý a dlouhodobý hmotný majetek (který slouží k zabezpečení veřejných služeb kultury) ve své majetkové a účetní evidenci. Výdaje na pořízení, opravy a technické zhodnocení tohoto majetku se většinou do výdajů vykázaných v kap. 700 nepromítnou. Pokud obce samy či prostřednictvím svých organizačních složek zajišťují veřejné služby kultury (např. činnost knihoven), je tomu obdobně.

- Za deset let sice nominální hodnoty výdajů veřejných rozpočtů na kulturu vzrostly téměř 3x (o cca 9,5 mld. Kč), ovšem s ohledem na daleko vyšší růst cen vstupů (tj. produktů a služeb, které je nezbytné pořídit pro poskytování veřejných služeb kultury) lze konstatovat, že reálná hodnota těchto peněz je přinejlepším na úrovni roku 1993.
- Značnou část výdajů „na kulturu“ představují prostředky na platy a odvody z mezd (cca 30 – 40 % z celkových výdajů), přičemž reálná výše (průměrných) platů v kultuře zdaleka nedosahuje průměru vykazovaného (v roce 2002 ve výši 15 709,- Kč měsíčně) v národním hospodářství.

Na základě našich dlouholetých zkušeností s vypovídací hodnotou údajů vykazovaných ve statistických šetřeních i údajů o výdajích veřejných rozpočtů jsme si vědomi jejich limitů. Veškeré souhrny a hry s těmito čísly by měly být vnímány spíše jako informace o trendech, než jako přesný popis reality. Nicméně z některých porovnaní vyplývají celkem zajímavé souvislosti – např.:

- Pokud vycházíme z oficiálních statistik, pak v součtu navštívilo např. knihovny, muzea a galerie v roce 2002 celkem téměř 30

mil. lidí, což znamená, že veřejné rozpočty dotovaly veřejné služby kultury poskytnuté jednomu každému návštěvníkovi uvedených institucí částkou cca 100,- Kč.

- Porovnáním počtu obyvatel v území jednotlivých krajů a výdajů rozpočtů územní samosprávy na kulturu dospějeme ke zjištění, že rozpočty obcí a krajů v ČR vydávají na veřejné služby kultury cca 965,- Kč na obyvatele.
(Podrobněji viz tabulka č. 3; údaje z této tabulky nepovažujeme za klíčové, pouze za zajímavé a orientační, neboť jejich interpretace je vázána na podrobnou znalost místních a regionálních realit).
- V celé ČR (statistika za rok 2001) je vykázáno celkem 6091 (veřejných) knihoven, ovšem pouze v 744 z nich jsou (veřejné) knihovnické a informační služby zajišťovány profesionálními pracovníky – celkem 3602,5 (přepočtený počet zaměstnanců). Přičemž ve státem zřízovaných 37 knihovnách služby poskytovalo cca 1500 odborných pracovníků. Při dalších propočtech je pak zřejmé, že tzv. regionální funkce krajských knihoven (resp. odborný servis, který je jejich obsahem) je pro zachování odborné úrovně a kvality služeb poskytovaných knihovnami zcela nezbytná. V celkovém pohledu na oblast veřejných služeb kultury, kterou zajišťují činnosti knihoven, je zapotřebí vzít v úvahu i ekonomické důsledky zákona č. 257/2001 Sb., knihovního zákona.
- Strukturou obdobné výsledky přináší i pohled na oblast muzeí (opět údaje ze statistiky za rok 2001). Celkový počet muzeí je uváděn číslem 266, z toho je zřízováno obcemi a městy 182, tj. 2/3 z celkového počtu. Ovšem z celkového počtu odborných pracovníků, tj. z 2130, pouhých 397 pracovalo v oněch 182 muzeích, ve kterých bylo umístěno pouze cca 4 mil. sbírek (evidovaných čísel sbírkových předmětů a jejich souborů) z celkových cca 38 milionů. Po přechodu některých muzeí z MK ČR a většiny okresních muzeí na kraje bude v pravomoci krajů poměrně závažná část oblasti péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví, jehož nositeli jsou sbírky a odborné činnosti muzeí. Nepůjde však pouze o pokrytí nákladů na provoz a činnosti (pak již) krajem zřízovaných muzeí. Obdobně jako u knihoven, by bylo ve veřejném zájmu, aby kraje obecně věnovaly zvýšenou pozornost a péči koncepci udržení a rozvoje činnosti muzeí, památníků i galerií v území kraje. Z hlediska výsledných efektů pro místní

kulturu lze do této oblasti zahrnout i revitalizaci, resp. nabídku činností a služeb pro veřejnost ve veřejně přístupných památkových objektech v území kraje.

Na okraj úvah o financování kultury z veřejných rozpočtů považujeme za vhodné poznamenat:

Oblast financování kultury je samozřejmě ovlivněna obecnou situací ekonomiky, což znamená, že většina právnických osob či aktivit v oblasti kultury se neobejde bez příspěvku či dotace z veřejných rozpočtů nebo bez jiného příspěvu veřejné správy (poskytnutí nebytových prostor či organizační a provozní podpory).

(Jistě zajímavé, i když s největší pravděpodobností nikoliv optimistické, bude např. vyhodnocování ekonomiky kultury za rok 2004. V tomto roce by se měly promítnout důsledky změny /zvýšení/ sazby DPH, bude-li příslušný zákon přijat. Z pohledu našich dnešních informací lze předpokládat nárůst výdajů kultury (v důsledku uvedené změny) cca o 5 – 10 %, což – vztaheno k údajům za rok 2002 – představuje objem cca 0,8 až 1,6 mld. Kč.)

Činnosti v kultuře jsou prokazatelně (až na výjimky) svojí povahou ekonomicky ztrátové, a to ať je provozuje jakýkoliv typ právnické osoby. V této oblasti se téměř vždy jedná pouze o „minimalizaci ztráty“. Příjmy z jiných zdrojů, než jsou veřejné rozpočty, jsou možné, ale pokryjí (podle typů činností) náklady v rozmezí cca 5 % - 40 % (maximálně), a to podle typu činností, resp. nabídky služeb kultury. Dary (dotace) z neveřejných prostředků pokrývají pouze malou část nákladů činností kultury. Je tradováno tvrzení, že příspěvkové organizace blokují účast jiných typů právnických osob na užití zdrojů veřejných rozpočtů určených na financování kultury. Zjištěné údaje toto tvrzení vyvracejí, protože příspěvek příspěvkovým organizacím činí v posledních letech pouze cca 43 % z celkových výdajů na kulturu vykazovaných v kap. 700. Z toho vyplývá, že 57 % výdajů na kulturu (kap. 700) je použito na jiné účely, než na příspěvek příspěvkovým organizacím zřizovaným obcemi a (v roce 2002 stále ještě) okresními úřady. Výjimku (prozatím) tvoří výdaje rozpočtů krajů, protože ty se musí přednostně vyrovnat s finančními závazky souvisejícími s převzetím (bývalých) státních organizací.

Ať již je náš názor jakýkoliv, je nutno respektovat, že v současných podmínkách ČR a v některých oblastech kultury je stále ještě (ekonomicky i jinak) výhodné realizovat podporu místní a regionální kultury zřízením a financováním na zřizovateli závislých právnických osob, tj. příspěvkových organizací. Oprávnění a logiku má tento způsob především pro účely uchování a zpřístupňování kulturních hodnot – jsou to např. veřejné knihovny, muzea, divadla, galerie a další typy organizací

zaměřených na (dlouhodobé a kontinuální) odborné zpracování, uchování a prezentaci (např.) kulturního dědictví a kulturních hodnot.

(I z těchto důvodů lze některé současné výklady MF ČR k povaze a hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných územní samosprávou považovat za přinejmenším ekonomicky diskriminující kulturu, resp. omezující samostatnou působnost obcí a krajů. Podrobnosti k této problematice byly rovněž publikovány již dříve.)

Samozřejmě, že v jiných oblastech kultury (zejména v oblasti tvorby a šíření autorských děl) je nutno především respektovat svobodu tvůrce, a proto je z veřejných rozpočtů poskytována podpora obvykle jednotlivým projektům nebo kontinuální činnosti občanských aktivit a také veřejné prezentaci autorských děl.

Je tu ovšem ještě jeden aspekt kultury, který se poněkud vymyká výše naznačené optice. Prostředky a formy kultury jsou nositeli informací zásadního významu; hmotné i nehmotné doklady vývoje a významu kulturních aspektů i umělecké tvorby mají pro lidský život (individuální i ve společenských) nepopíratelnou a nezanedbatelnou hodnotu. Nezáleží na tom, že právě v tomto okamžiku jsou jiné, okamžitě palčivější problémy. Pokud nyní nedokážeme docenit význam tohoto široce chápaného kulturního dědictví pro současnost, je naší povinností alespoň zabránit jeho rozptýlení a učinit vše dostupné pro to, aby zůstalo alespoň uchováno a konzervováno pro obohacení a poučení následníků, dětí našich dětí.

Na základě poznatků vyplývajících z dlouhodobého sledování vývoje financování kultury z veřejných rozpočtů, z průběžné analýzy právního prostředí vymezujícího podmínky pro působení a ekonomiku kultury i z vlastních poznatků z konzultační praxe pro velmi různorodé subjekty kultury předkládáme (kromě souhrnů číselných údajů v tabulkové příloze) i **vlastní náhled na priority** oblasti veřejných služeb kultury v nejbližších dvou letech.

- Podpora kultury státem by měla nalézt své vyjádření nejen v oblasti zvýšení objemu a proměny struktury výdajů kap. 334, ale i v přijetí zákona o podpoře kultury, resp. veřejných služeb kultury. (Příkladem může být již několik let platný zákon o podpoře sportu.) Za velmi podstatné vyjádření podpory kultury státem by bylo možno rovněž považovat, pokud by v obecně platných zákonech byla více respektována zvláštní povaha veřejných služeb obecně a veřejných služeb kultury zvláště. Za nikam nevedoucí cestu lze ovšem označit přípravu zákona o standardech veřejných služeb v oblasti kultury. (O důvodech a argumentech tohoto názoru bylo rovněž publikováno již dříve.)

- Při vytváření vlastních koncepcí krajů v oblasti kultury by neměla být opomenuta regionální funkce krajem zřizovaných institucí – zejména knihoven, muzeí a galerií. Nejméně v podobě odborného servisu pro obdobné instituce působící v území kraje. Za klíčový moment v podpoře a rozvoji kultury v regionu bychom považovali vytvoření a prohloubení kooperace samosprávy obcí, měst a krajů v území každého kraje. Velmi se přimlouváme za podporu kultury, která stále ještě žije v malých obcích.
- Zdá se, že rozumná a kompetentní zastupitelstva obcí a měst již nahlédla, jaký význam má kultura (v rozmanitosti forem i původců) pro kvalitu života občanů sídel, za kterou zastupitelstva – do jisté míry - nesou odpovědnost. Ekonomická (finanční) podpora je samozřejmě přiměřená možnostem obecních a městských rozpočtů.

(Nicméně někdy je, ke škodě kultury, poskytnuto sluchu takovým „odborným“ radám, které by si zasloužily být zapomenuty dříve, než byly vysloveny. Za pozoruhodné lze považovat, že i při obecném nedostatku financí se na zaplacení takových „rad“ peníze najdou. Jejich realizací pak utrpí nejen občané a kultura, ale v důsledku i zastupitelstvo či obec sama. Naše desetiletá každodenní konzultační praxe nám přinesla poměrně dost důkazů.)

Za významný příspěvek k rozvoji kultury by bylo možno považovat i odstranění či (už konečně) definitivní zapomenutí několika formulačních stereotypů, které donekonečna opakovány mají tendenci působit jako ověřená fakta. Mnohdy mohou být důvodem pro ne zcela užitečná rozhodnutí. A ve svém důsledku, ostatně jako každé zjednodušení, mohou citlivou a spletitou oblast kultury poškodit nebo zdiskreditovat.

- „Vícezdrojové financování kultury“ je slovní obrat hojně používaný, nikdy však dostatečně neobjasněný. Kromě státních příspěvkových organizací a organizačních složek státu není žádné právnické či fyzické osobě (OSVČ) působící v kultuře bráněno v tom, aby byla příjemcem jakýchkoliv legálních příjmů z jakýchkoliv legálních zdrojů. Stejně tak nic (kromě nedostatku finančních prostředků) nebrání obcím, městům a krajům poskytnout legální cestou finanční prostředky ze svého rozpočtu jakékoliv právnické či fyzické osobě působící v kultuře, pokud tuto osobu zastupitelstvo považuje za důvěryhodnou a její činnost za prospěšnou. Pouze poskytování prostředků ze státního rozpočtu je (a lze s tím jen souhlasit) vázáno na dodržení přesně předepsaných pravidel a omezení.

- „Obchodní společnost (právnícká osoba založená podle obchodního zákona) je schopna zajistit veřejné služby kultury efektivněji a levněji.“ Toto tvrzení možná platí v jiných oblastech, nikoliv v místní či regionální kultuře. Dotaci i z veřejných rozpočtů na poskytování (např.) veřejných knihovnických a informačních služeb (ve smyslu zákona č. 257/2001 Sb.) bude potřebovat i knihovna a.s. Ledaže by obchodní společnost financovala ekonomickou ztrátu dosaženou poskytováním veřejných služeb kultury z jiných svých zisků po zdanění.
- „Definování standardů veřejných služeb kultury zákonem přinese záruku rovného přístupu každého ke kultuře a standard kvality kulturních činností a služeb.“ Nikoliv. Pokud ovšem zákon rovněž neuloží povinnost veřejné správě finančně zajistit poskytování zmíněných standardů.
- „Forma příspěvkové organizace je dědictvím minulosti a zaslouží všeobecné zavržení.“ Dědictvím tato forma právnícké osoby nepochybně je. Z pohledu veřejných rozpočtů se však stále jedná o nejméně drahý způsob zajištění veřejných služeb kultury, který je navíc zcela zásadně odvislý i od vůle a kompetentnosti zřizovatele. Bude lépe se zavrhováním vyčkat. Přínejmenším proto, že není k dispozici žádná forma neziskové právnícké osoby, která by v oblasti kultury vyhovovala – alespoň tak špatně, jako příspěvková organizace – jak potřebám a zájmům územní samosprávy a územních rozpočtů, tak poskytování veřejných služeb kultury. (O nepoužitelnosti o.p.s., pro účely poskytování a financování veřejných služeb kultury, bylo již od roku 1995 sneseno dostatek důkazů.)

Obraz financování kultury z veřejných rozpočtů v roce 2002 byl nepochybně ovlivněn popsány důsledky jednotlivých fází reformy veřejné správy. Zdá se však, že působení krajů by mohlo pro oblast kultury (veřejných služeb kultury) znamenat nové impulsy. Zejména ve spojení s nově založenou koncepcí podpory regionálního rozvoje (zákon č. 248/2000 Sb.) a při využití možností daných fondy EU. Z dostupných informací lze usuzovat, že kraje koncipují svoji úlohu v podpoře kultury uvážlivě a v souvislostech s vytvářením koncepcí ostatních složek regionálního rozvoje. Podstatné však bude, nakolik budou vlastní příjmy krajů – a ostatně i obcí – umožňovat uskutečňování pro kulturu dobrých záměrů a úmyslů.

Již v minulém ročníku zpracování tématu „financování kultury“ jsme prováděli rozdělování příslušných dat podle území krajů a podle rozpočtů jednotlivých krajů. Vzhledem k tomu, že se v průběhu roku 2001 a 2002 měnily předpisy a pravidla pro vykazování ekonomických údajů,

volili jsme pro zpracování roku 2002 pokračování v tradičním modelu tabulek. Ty jsme jen poněkud doplnili některými dalšími souhrny a údaji za území krajů a rozpočty krajů. Pokud bude v oblasti zmíněných předpisů vytvořeno poněkud stabilnější prostředí, připravujeme pro další etapu (financování za rok 2003) poněkud pozměněnou strukturu tabulkové přílohy.

Pro přiblížení výše uvedeného považujeme za potřebné připomenout, že došlo ke změně zákona o účetnictví, přijetí nových vyhlášek k jeho provedení, v důsledku i ke změně účtových postupů a struktury výkazů povinně předkládaných účetními jednotkami, byla změněna i vyhláška o rozpočtové skladbě. Jako ilustraci uvádíme následující tabulku.

Výdaje na kulturu 2001 a 2002 - kap. 700 + kap. 380

	kap. 700			kap. 380	kap.700 + kap.380
	obce a DSO	kraje	obce, DSO a kraje celkem	OkÚ	
2001	8 380 189	376 814	8 757 003	1 679 343	10 436 346
			<i>V tom hl.m.Praha: 1 432 463</i>		
2002	9 068 510	877 216	9 945 726	1 497 392	11 443 118
			<i>V tom hl.m.Praha: 1 563 489</i>		

Jako každý rok (za posledních 10 let) IPOS-Regis předkládá k seznámení a diskusi souhrn údajů o financování kultury z veřejných rozpočtů s doplněním výběru statistických dat. K povaze a charakteru shromážděných čísel jsme již mnohokrát uvedli podrobné rozklady. Proto pouze žádáme, aby čísla uvedená v tabulkách, stejně jako jejich seskupování a porovnávání bylo chápáno jako informace systémově významná, nikoliv však detailní.

Budete-li se chtít seznámit se všemi tabulkovými přílohami tohoto materiálu, po osobní dohodě Vám dáme k dispozici Vámi požadovaný výběr.

Přílohy

Kompletní tabulkové přílohy naleznete na www.ipos-mk.cz.

Tabulka č.1: Výdaje veřejných (územních) rozpočtů na kulturu

Výdaje veřejných rozpočtů v oblasti kultury v letech 1991, 1995 – 2001 v tis.Kč (kap.716, od roku 1997 kap. 700 – druhové členění, Okresní úřady od roku 2001 vykazují výdaje v kapitole 380)							
Kraj	Rok 1991	Rok 1995	Rok 1996	Rok 1997		Rok 1998	
				Obce a DSO	OKÚ	Obce a DSO	OKÚ
Středočeský	218 235,7	430 655	511 984	437 651	153 973	465 807	146 387
Jihočeský	249 894,7	398 915	434 000	310 851	154 298	314 510	164 710
Plzeňský	204 860,7	321 368	382 329	413 024	60 443	362 702	68 924
Karlovarský	130 936,1	213 358	250 205	243 364	53 623	311 908	53 950
Ústecký	368 588,0	524 536	532 265	512 892	117 579	553 697	136 772
Liberecký	200 125,8	281 216	309 242	283 671	54 122	287 500	47 825
Královéhradecký	193 177,8	324 599	375 683	288 174	66 962	350 077	63 709
Pardubický	97 670,7	316 877	357 200	327 221	59 600	363 337	72 905
Vysočina	127 200,4	259 694	283 982	216 255	92 445	222 379	107 517
Jihomoravský	345 658,8	877 287	842 082	661 156	113 266	733 506	124 952
Olomoucký	180 400,8	818 808	411 458	379 574	101 623	414 440	106 828
Zlínský	159 796,3	359 907	422 998	385 199	141 068	392 869	171 386
Moravskoslezský	316 355,5	633 761	738 114	791 003	124 346	708 743	137 185
Praha *)	600 078,0	1 142 691	1 665 450	1 104 709	0	1 133 564	0
ČR celkem	3 392 979,3	6 903 672	7 516 992	6 354 744	1 293 348	6 615 039	1 403 050

Tabulka pokračuje na následující straně.

Dokončení tabulky z předchozí strany.

Výdaje veřejných rozpočtů v oblasti kultury v letech 1991, 1995 – 2001 v tis.Kč (kap.716, od roku 1997 kap. 700 – druhové členění, Okresní úřady od roku 2001 vykazují výdaje v kapitole 380)								
Kraj	Rok 1999		Rok 2000		Rok 2001		Rok 2002	
	Obce a DSO	OkÚ	Obce a DSO	OkÚ	Obce a DSO	Kraj	Obce a DSO	Kraj
Středočeský	553 008	182 634	621 069	157 560	618 994	28 805	601 506	108 643
Jihočeský	371 243	175 150	423 555	139 166	452 714	27 464	464 877	84 823
Plzeňský	374 508	68 497	416 951	67 363	468 671	70 088	515 836	118 028
Karlovarský	240 214	49 102	257 033	46 495	276 060	9 775	307 142	30 952
Ústecký	457 890	132 120	506 138	119 412	586 400	34 305	578 976	71 972
Liberecký	233 027	58 547	246 456	54 156	299 645	27 826	316 188	92 798
Královéhradecký	329 322	69 491	367 387	71 695	422 822	29 746	454 038	65 978
Pardubický	369 119	109 212	333 089	89 821	363 353	16 596	468 114	71 702
Vysočina	269 308	128 064	307 979	110 275	321 688	15 790	366 888	39 775
Jihomoravský	917 233	131 713	1 064 025	129 377	1 241 928	9 210	1 355 095	23 320
Olomoucký	423 637	110 756	457 518	94 928	478 654	85 012	471 677	100 135
Zlínský	392 373	160 546	392 992	159 741	413 365	8 607	396 078	36 835
Moravskoslezský	870 443	144 499	1 035 229	149 887	1 003 432	13 590	1 208 606	32 257
Praha *)	1 255 005	0	1 279 398	0	1 432 463	0	1 563 489	0
ČR celkem	7 056 330	1 520 331	7 708 819	1 389 876	8 380 189	376 814	9 068 510	877 216

*) Hl.m.Praha vykazuje výdaje na kulturu jako „obce a DSO“, nikoliv jako kraj. Výsledný součet výdajů územních rozpočtů na kulturu tato skutečnost nikterak neovlivní. Pokud se však zjišťují výdaje za krajské rozpočty, je nutno do takových údajů zahrnout i údaje vykazované hl.m.Prahou (krajem) na kulturu. Hl.m.Praha nerozlišuje výdaje na kulturu, které vydává jako „obec“ a které jako „kraj“.

Pozn.: údaje jsou přebírány od MF ČR, případné nesrovnalosti v součtech jsou zapříčiněny zaokrouhlováním v podkladech.

Tabulka č. 2 : Celkové výdaje rozpočtů krajů v oblasti kultury podle funkčního členění za rok 2002 (v tis. Kč)

Celkové výdaje rozpočtů krajů v oblasti kultury podle funkčního členění za rok 2002 (v tis. Kč)							
	Praha	Středo- český	Jihočeský	Plzeňský	Karlo- varský	Ústecký	Liberecký
3311–Divadelní činnost			335		121	423	
3312–Činnost uměl.souborů			1 205		2 085	820	
3313–Kina a audioviz.archiv			425	700	1 315	0	
3314–Činnost knihovnická		26 100	38 224	38 018	7 493	26 943	32 376
3315–Činnost muzeí a galerií		58 221	35 799	77 191	18 358	39 732	57 429
3317–Výstavní činnost v kultuře			1 718		70	230	
3319–Záležitosti kultury j.n.			1 471	1 689	490	155	1 898
3321–Činnost pam.ústavů ap.		8 610				3 669	
3322–Zachování a obnova kultur. Památek		9 498	4 800				
3324–Výkup předmětů kulturní hodnoty							
3326–Pořízení a obnova hodnot místního kultur. povědomí			16				
3329–Záležitosti ochrany kultur. památek j.n.				80	1 000		1 095
3330–Čin. církví a nábož. spol.							
3341–Rozhlas a televize			50				
3349–Záležitosti sdělov. prostřed. j.n.			60				
3392–Zájmová činnost v kultuře			310				
3399–Záležitosti kultury, církví j.n.		6 214	60	349	20		
33xx –Nejmenované paragrafy			350				
rozpočty krajů celkem	108 643	84 823	118 027	30 952	71 972	92 798	

Tabulka pokračuje na následující straně.

Dokončení tabulky z předchozí strany.

Celkové výdaje rozpočtů krajů v oblasti kultury podle funkčního členění za rok 2002 (v tis. Kč)								
	Králové hradecký	Pardubický	Vysočina	Jiho moravský	Olomoucký	Zlínský	Moravsko slezský	Kraje celkem
3311–Divadelní činnost	260			239	20		1 096	2 494
3312–Činnost uměl.souborů	340	160	480	2 004	180	73	2 656	10 003
3313–Kina a audiov.archiv	80	15	0	0		500		3 035
3314–Činnost knihovnická	30 393	28 034	13 077	0	24 813	20 742	21 880	308 093
3315–Činnost muzeí a galerií	33 540	38 907	23 265	4 050	71 640	11 533	6 459	476 124
3317–Výstavní činnost v kultuře	0	165	50	220		482		2 935
3319–Záležitosti kultury j.n.	110	551	1 142	50	365	712	50	8 683
3321–Činnost pam.ústavů ap.	0		0	5 533		0		17 812
3322–Zachování a obnova kultur. Památek	995	3 600	1 662	9 281		725		30 561
3324–Výkup předmětů kulturní hodnoty				0		0		0
3326–Pořízení a obnova hodnot místního kultur. povědomí			100	135	20	0		271
3329–Záležitosti ochrany kultur. památek j.n.				1 258		0	116	3 549
3330–Čin. církví a nábož. spol.				0		0		0
3341–Rozhlas a televize				0		700		750
3349–Záležitosti sdělov. prostř.j.n.				0	2 997	191		3 248
3392–Zájmová činnost v kultuře	260			0		206		776
3399–Záležitosti kultury, církví j.n.		200		200		50		7 093
33xx –Nejmenované paragrafy		70		350	100	920		1 790
rozpočty krajů c e l k e m	65 978	71 702	39 776	23 320	100 135	36 834	32 257	877 217

pozn.: hl. m. Praha vykazuje výdaje svého rozpočtu na kulturu jako obce
(viz tab. č. 1)